

דף הנחות:

- בתשובתיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
 2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
 3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
 4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
 6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
 7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
 - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
 - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
 8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
 9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
 10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
 11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
 - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייד ותנועות הון חופשיות.
 - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
 - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

התנייחו לשינוי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי שני אירועים התרחשו במקביל:

(1) כתוצאה ממצאת מאגרי גז גדולים במשק, המשק הפסיק לייבא נפט מחו"ל.

(2) הריבית העולמית עלתה.

כתוצאה משני אירועים אלה:

א. יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.

ב. ייתכן ששער החליפין לא ישתנה.

ג. היצוא יגדל.

ד. יהיה ייסוף בשער המטבע המקומי.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 2

נתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח בשנה שעברה מראים שהתוצר גדול מסכום השימושים

המקומיים. מכאן ניתן להסיק כי:

א. החיסכון גדול מההשקעה.

ב. ההשקעה גדולה מהחיסכון.

ג. היבוא גדול מהיצוא.

ד. המשק בתעסוקה מלאה.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 3

משק סגור נמצא בשינוי משקל באבטלה.

במסגרת תוכנית פיתוח לאומית הממשלה החליטה להגדיל את ההשקעה הציבורית ולממן את

ההוצאה ע"י מכירת אג"ח לציבור.

בדיון בנושא הועלו הטענות הבאות, איזו טענה נכונה?

א. רמת המחירים במשק תעלה.

ב. לא ניתן לקבוע אם סך ההשקעה במשק (פרטית + ציבורית) יגדל, יקטן או לא ישתנה.

ג. סך ההשקעה במשק (פרטית + ציבורית) יגדל.

ד. התוצר יגדל והצריכה הפרטית תגדל.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 4

להלן פרוט עסקות שבוצעו בשנה האחרונה בישראל:

1. הממשלה רכשה מפירמות בארה"ב ציוד צבאי בערך של 400 מיליון דולר. מחצית שולמה במזומן והשאר ניתן כמתנה מממשלת ארה"ב.
2. ההשקעות של זרים בישראל הסתכמו (במזומן) ב-500 מיליון דולר, ואילו השקעות של ישראלים בחו"ל הסתכמו (במזומן) ב-300 מיליון דולר.
3. בנק מחו"ל שילם לבנק מקומי תשלומי ריבית על חוב (במזומן) בסך 200 מיליון דולר.
4. פירמות ישראליות מכרו מוצרי היי-טק לחו"ל בשווי של 100 מיליון דולר באשראי (הלוואה).

מכאן ניתן להסיק כי:

- א. החשבון השוטף מאוזן.
- ב. בחשבון ההון יש גירעון של 100 מיליון דולר.
- ג. בחשבון ההון יש גירעון של 200 מיליון דולר.
- ד. יתרות המט"ח קטנו ב-200 מיליון דולר.
- ה. בחשבון השוטף יש עודף של 100 מיליון דולר.

שאלה 5

משק **סגור** נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. בשנה האחרונה חל גידול בצריכה הפרטית כתוצאה משינוי בטעמי הצרכנים. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על הריבית קבועה כפי שהייתה לפני השינוי.

איזו פעולה מבין הפעולות הבאות מתאימה?

- א. הריבית לא תשתנה, ולכן הבנק המרכזי לא צריך לעשות שום דבר.
- ב. מכירת אג"ח לציבור.
- ג. הפחתת הריבית המוניטרית.
- ד. העלאת יחס הרזרבה.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

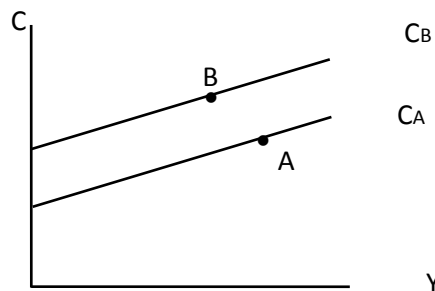
שאלה 6

משק **סגור** נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. כתוצאה מציפיות פסימיות, המשקיעים הקטינו את ההשקעה בכל רמה של תוצר וריבית. בעקבות כך:

- א. הצריכה הפרטית תקטן
- ב. הריבית תרד, ולכן ההשקעה תגדל.
- ג. התוצר יקטן, והצריכה הפרטית תגדל.
- ד. האבטלה תגדל, ההשקעה תקטן
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 7

להלן עקומות הצריכה הפרטית המתוכננת לכל רמה של תוצר של משק בשנה הקודמת (CA) ובשנה הנוכחית (CB). הצריכה הפרטית בשנה הקודמת מיוצגת על-ידי נקודה A ובשנה הנוכחית על-ידי נקודה B.

מה מהשינויים הבאים יכול להסביר את השינוי בצריכה הפרטית?

- א. המסים קטנו והתוצר קטן.
- ב. המסים עלו והתוצר קטן.
- ג. שער הריבית עלה והתוצר קטן.
- ד. שער הריבית עלה והתוצר גדל.
- ה. שער הריבית ירד, אך לא ניתן לדעת כיצד השתנה התוצר.

שאלה 8

מנתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח עולה שבשנים האחרונות חלו בו השינויים הבאים:

- התוצר הלאומי גדל.
- הצריכה הציבורית גדלה.
- המסים נטו ירדו.
- החיסכון האישי לא השתנה.
- היבוא גדל והיצוא קטן.

מכאן ניתן להסיק, כי במשך שנים אלו:

- א. לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה, ולא ניתן לקבוע מה קרה לצריכה הפרטית.
- ב. ההשקעה קטנה, והצריכה הפרטית גדלה.
- ג. ההשקעה גדלה, והצריכה הפרטית קטנה.
- ד. ההשקעה קטנה, ולא ניתן לקבוע מה קרה לצריכה הפרטית.
- ה. לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה, והצריכה הפרטית גדלה.

שאלה 9

להלן מספר טענות לגבי הקשר שבין שער הריבית לבין השקעה במשק. איזו טענה נכונה?

- א. ככל שהריבית גבוהה יותר, התוצר גדול יותר, ולכן כדאי להשקיע יותר וההשקעה במשק תגדל.
- ב. ככל שהריבית גבוהה יותר, כדאיות ההשקעה יורדת, ולפיכך ההשקעה במשק קטנה יותר.
- ג. ככל שהריבית גבוהה יותר, כדאיות ההשקעה עולה, ולכן ההשקעה במשק גדולה יותר.
- ד. ככל שהריבית נמוכה יותר, כדאי לפירמות להתייעל, ולפיכך ההשקעה במשק תהיה קטנה יותר.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 10

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. כתוצאה מפרעון של אג"ח כמות הכסף גדלה ב-1%. בעקבות זאת:

- א. רמת המחירים תעלה ב-1% ולא יהיה שינוי בהרכב השימושים.
- ב. רמת המחירים תעלה ב-1% והרכב השימושים ישתנה.
- ג. רמת המחירים לא תשתנה וגם הרכב השימושים לא ישתנה.
- ד. רמת המחירים תעלה ביותר מ-1% והרכב השימושים ישתנה.
- ה. רמת המחירים תעלה בפחות מ-1% והרכב השימושים לא ישתנה.

שאלה 11

שוק הכסף נמצא במצב המוצא בשווי משקל. הציבור שינה את טעמו, והוא מעוניין עתה להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל שער ריבית. הבנק המרכזי מעוניין לפעול כדי להחזיר את הריבית למצב המוצא. איזה מהפעולות הבאות מתאימה?

- א. ביצוע עירוי חיצוני חיובי.
- ב. מכירת אג"ח לציבור.
- ג. הפחתת הריבית המוניטרית.
- ד. הפחתת יחס הרזרבה המינימלי.
- ה. כל הפעולות לעיל אינן מתאימות.

שאלה 12

הנטייה השולית להוציא שווה ל:

- א. שינוי בצריכה הפרטית הנובע מעלייה של שקל אחד בהכנסה הפנויה.
- ב. שינוי בהשקעה הנובע מעלייה של שקל אחד בתוצר.
- ג. שינוי בצריכה הפרטית ובחיסכון האישי הנובע מעלייה של שקל אחד בתוצר.
- ד. יחס שבין תוצר שווי המשקל לבין הגודל האוטונומי (החותך) של הביקוש המצרפי.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים על משק סגור (בש"ח):

$$C = 600 + 0.6Y_d \quad \text{הצריכה הפרטית:}$$

$$I = 200 + 0.15Y \quad \text{ההשקעה:}$$

$$G = 500 \quad \text{הצריכה הציבורית:}$$

במצב המוצא הממשלה גובה מיסים בסכום הצריכה הציבורית והיא אינה משקיעה. כמו-כן, הניחו כי הצריכה הפרטית לא תלויה בריבית, וכי תוצר תעסוקה מלאה הוא 4,000 ש"ח.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את תוצר שיווי המשקל וסמנו אם המשק נמצא בשיווי משקל באבטלה או בתעסוקה מלאה.

תוצר שיווי המשקל הוא: _____ סמנו: המשק באבטלה/ המשק בתעסוקה מלאה.

ב. הממשלה מעוניינת להגדיל את הצריכה הציבורית ב- 100 ש"ח במימון מיסים. תארו את ההתרחשות במשק בעקבות יישום ההחלטה וחשבו מה יהיה השינוי בצריכה הפרטית ובהשקעה כתוצאה משינוי זה.

השינוי בצריכה הפרטית: _____ השינוי בהשקעה: _____

חלק ג (20 נקודות)

לפניכם שתי שאלות, 14 ו 15. יש לענות על שתייהן.
בכל אחת מהן מופיעות טענות. עליכם לקבוע לכל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה ולנמק.
חשוב! הניקוד ניתן על הנימוק.

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.05.
הציבור החליט להפחית את כמות המזומן שבידיו ב 100 ש"ח, ובמקביל הבנק המרכזי מכר אג"ח
לציבור ב - 70 ש"ח. כלכלנית טענה כי ההלוואות של הבנקים לציבור יגדלו ב - 570 ש"ח.
הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים.
הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

משק סגור נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. נתון כי הנטייה השולית לצרוך היא 0.7, הנטייה השולית
להשקיע היא 0.1 ושהבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע.
לקראת הבחירות הממשלה החליטה להגדיל את תשלומי ההעברה ב- 100 ש"ח ולממן זאת על-ידי
מכירת אג"ח לציבור.
כלכלנית טענה כי כתוצאה מכך ההשקעה תגדל ב- 35 ש"ח.
הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

ב ה צ ל ח ה !

דף נוסחאות החשבונאות הלאומית לבחינות סמסטר 2024א

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Yd – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו-IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו-SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Yd = Y - T$$

$$SP = Yd - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

פתרון

שאלה 1

- התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק המט"ח. הניחו כי שני אירועים התרחשו במקביל:
- (1) כתוצאה ממצאות מאגרי גז גדולים במשק, המשק הפסיק לייבא נפט מחו"ל.
 - (2) הריבית העולמית עלתה. כתוצאה משני אירועים אלה:
- א. יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.
 - ב. **ייתכן ששער החליפין לא ישתנה.**
 - ג. היצוא יגדל.
 - ד. יהיה ייסוף בשער המטבע המקומי.
 - ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

הסבר:

השינוי הראשון מביא לירידה ביבוא, ומכאן לירידה בביקוש למט"ח ולירידה בשער חליפין (ייסוף) ללא שינוי בעודף יבוא (זאת כי אין שינוי בתנועות הון). השינוי השני מביא לירידה בפער הריביות בין הריבית בארץ לריבית בחו"ל וכתוצאה מכך לזרימה של פחות תנועות הון ארצה (תנועות הון נכנסות = CF). הדבר יקטין את היצע מט"ח ויביא לעלייה בשער חליפין (פיחות), וכן לירידה של עודף היבוא כי CF קטן. מכיוון שכל אחד מהשינויים משפיע בכיוון שונה על שע"ח, לא ניתן לקבוע מה יקרה לו והוא יכול לעלות, לרדת או לא להשתנות. לא ניתן גם לדעת מה יקרה ליצוא כי הוא תלוי בשער החליפין.

שאלה 2

- נתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח בשנה שעברה מראים שהתוצר גדול מסכום השימושים המקומיים. מכאן ניתן להסיק כי:
- א. **החיסכון גדול מההשקעה.**
 - ב. ההשקעה גדולה מהחיסכון.
 - ג. היבוא גדול מהיצוא.
 - ד. המשק בתעסוקה מלאה.
 - ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

הסבר:

בשלב ראשון נבדוק את דוח מקורות ושימושים: $Y + (IM - X) = C + G + I$ מכיוון שהתוצר גדול מסכום השימושים המקומיים, הרי שחייב להיות עודף היבוא שלילי, כלומר, $IM - X < 0$, או $IM < X$. בשלב שני נבדוק את דוח היווי הון: $S + (IM - X) = I$ ומכיוון שעודף היבוא שלילי, הרי שחייב להתקיים ש: $S > I$ שימו לב שתשובה ד אינה נכונה, לא ניתן להסיק מהנתונים אם המשק באבטלה או בתעסוקה מלאה.

שאלה 3

- משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.
- במסגרת תוכנית פיתוח לאומית הממשלה החליטה להגדיל את ההשקעה הציבורית ולממן את ההוצאה ע"י מכירת אג"ח לציבור.
- בדיון בנושא הועלו הטענות הבאות, איזו טענה נכונה?
- א. רמת המחירים במשק תעלה.
- ב. לא ניתן לקבוע אם סך ההשקעה במשק (פרטית + ציבורית) יגדל, יקטן או לא ישתנה.
- ג. סך ההשקעה במשק (פרטית + ציבורית) יגדל.
- ד. התוצר יגדל והצריכה הפרטית תגדל.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

תאור ההתרחשות: ההשקעה הציבורית גדלה -> הביקוש המצרפי עולה -> התוצר עולה. עליית התוצר גורמת לעלייה בביקוש לכסף -> עלייה בריבית -> ירידה בהשקעה ובצריכה הפרטית -> ירידה בביקוש המצרפי -> ירידה בתוצר, אך ירידות אלה קטנות מההשפעה הראשונית. בסה"כ התוצר עלה וגם הריבית עלתה. רמת המחירים לא משתנה כי המשק באבטלה. ההשקעה במשק (פרטית + ציבורית) גדלה, כי העלייה הראשונה בעקומת ההשקעה (פרטית + ציבורית) בעקבות העלייה הנתונה בהשקעה הציבורית גדולה מהירידה בעקומת ההשקעה הפרטית בעקבות עליית הריבית, כך שבסה"כ עקומת ההשקעה (פרטית + ציבורית) תהיה גבוהה יותר. בנוסף, גם התוצר עלה, כך שסך ההשקעה (פרטית + ציבורית) יגדל. לגבי הצריכה הפרטית, לא ניתן לדעת מה קרה לה, כי עליית הריבית מקטינה אותה ואילו עליית התוצר מגדילה את ההכנסה הפנויה, ולכן מגדילה אותה.

שאלה 4

- להלן פרוט עסקות שבוצעו בשנה האחרונה בישראל:
1. הממשלה רכשה מפירמות בארה"ב ציוד צבאי בערך של 400 מיליון דולר. מחצית שולמה במזומן והשאר ניתן כמתנה מממשלת ארה"ב.
 2. ההשקעות של זרים בישראל הסתכמו (במזומן) ב-500 מיליון דולר, ואילו השקעות של ישראלים בחו"ל הסתכמו (במזומן) ב-300 מיליון דולר.
 3. בנק מחו"ל שילם לבנק מקומי תשלומי ריבית על חוב (במזומן) בסך 200 מיליון דולר.
 4. פירמות ישראליות מכרו מוצרי היי-טק לחו"ל בשווי של 100 מיליון דולר באשראי (הלוואה).

מכאן ניתן להסיק כי:

- א. החשבון השוטף מאוזן.
- ב. בחשבון ההון יש גירעון של 100 מיליון דולר.
- ג. בחשבון ההון יש גירעון של 200 מיליון דולר.
- ד. יתרות המט"ח קטנו ב-200 מיליון דולר.
- ה. בחשבון השוטף יש עודף של 100 מיליון דולר.

הסבר:

בשאלות מספריות של מאזן התשלומים מומלץ להציג את המאזן בטבלה, ונזכור שסכום הסעיפים בצד החובה שווה בהגדרה לסכום הסעיפים בצד הזכות. בשאלה זו מופיעה רשימה של עסקות. כל עסקה מופיעה פעמיים לפי שיטת הרישום הכפול. לאחר רישום של כל העסקות נחבר את הסכומים בכל סעיף ונציג את המאזן. חשוב לשים לב שצד החובה של המאזן שווה לצד שמאל לאחר רישום של כל עסקה.

איך נרשמת כל עסקה:

1. הממשלה רכשה מפירות בארה"ב ציוד צבאי בערך של 400 מיליון דולר. מחצית שולמה במזומן והשאר ניתן כמתנה מממשלת ארה"ב.
יבוא 400, העברות חד-צדדיות מחו"ל 200, ירידה ביתרות 200.
2. ההשקעות של זרים בישראל הסתכמו (במזומן) ב-500 מיליון דולר, ואילו השקעות של ישראלים בחו"ל הסתכמו (במזומן) ב-300 מיליון דולר.
השקעות במשק (זכות) 500, השקעות ישראלים בחו"ל (חובה) 300, עלייה ביתרות מט"ח 200.
3. בנק מחו"ל שילם לבנק מקומי תשלומי ריבית על חוב (במזומן) בסך 200 מיליון דולר.
יצוא (שירותי הון) 200, עלייה ביתרות 200.
4. פירמות ישראליות מכרו מוצרי היי-טק לחו"ל בשווי של 100 מיליון דולר באשראי (הלוואה).
יצוא 100, הלוואות לחו"ל (חובה) 100.

מאזן התשלומים

זכות (+)	חובה (-)	
יצוא 300 העברות למשק 200	יבוא 400	חשבון שוטף
השקעות במשק 500	הלוואות לחו"ל 100 השקעות בחו"ל 300	חשבון הון
	גידול ביתרות 200	יתרות מט"ח
1,000	1,000	סה"כ

בחשבון השוטף יש עודף של 100, כי סכום סעיפי הזכות (יצוא והעברות) גדול ב-100 מסכום סעיפי החובה (יבוא).

בחשבון ההון יש עודף של 100 כי סכום סעיפי הזכות (השקעות במשק) גדול ב-100 מסכום סעיפי החובה (הלוואות לחו"ל והשקעות בחו"ל).
יתרות המט"ח גדלו ב-200.

שאלה 5

- משק **סגור** נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. בשנה האחרונה חל גידול בצריכה הפרטית כתוצאה משינוי בטעמי הצרכנים. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על הריבית קבועה כפי שהייתה לפני השינוי. איזו פעולה מבין הפעולות הבאות מתאימה?
- הריבית לא תשתנה, ולכן הבנק המרכזי לא צריך לעשות שום דבר.
 - מכירת אג"ח לציבור.
 - הפחתת הריבית המוניטרית.**
 - העלאת יחס הרזרבה.
 - כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

הסבר:

נבדוק תחילה את השפעת השינוי בהתנהגות משקי הבית על הריבית. תאור ההתרחשות: עליית הצריכה הפרטית מעלה את הביקוש המצרפי ולכן התוצר גדל. עליית התוצר מעלה את הביקוש ליתרות ריאליות ולכן הריבית עולה. כדי להחזיר את הריבית לערכה במצב המוצא, הבנק המרכזי צריך לעשות פעולה שתוריד את הריבית. הורדת הריבית בחזרה ניתנת להשגה על-ידי נקיטה במדיניות מוניטרית מרחיבה, כלומר פעולה שמגדילה את כמות הכסף ובכך מעלה את היצע היתרות הריאליות והריבית יורדת. פעולות ב ו-ד לא מתאימות כי הן מקטינות את כמות הכסף ולכן הריבית תעלה עוד יותר.

שאלה 6

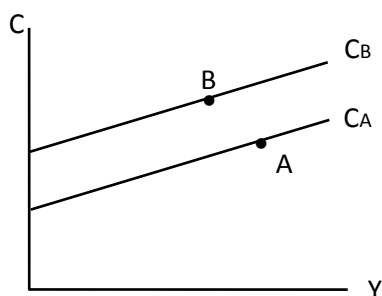
- משק **סגור** נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. כתוצאה מציפיות פסימיות, המשקיעים הקטינו את ההשקעה בכל רמה של תוצר וריבית. בעקבות כך:
- הצריכה הפרטית תקטן.
 - הריבית תרד, ולכן ההשקעה תגדל.
 - התוצר יקטן, והצריכה הפרטית תגדל.
 - האבטלה תגדל, ההשקעה תקטן.**
 - כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

הסבר:

תאור ההתרחשות: ההשקעה קטנה בכל רמה של תוצר וריבית -> הביקוש המצרפי יורד -> התוצר קטן. ירידת התוצר גורמת לירידה בביקוש לכסף -> ירידה בריבית -> עלייה בהשקעה ובצריכה הפרטית -> עלייה בביקוש המצרפי -> עלייה בתוצר, אך עליות אלה קטנות מההשפעה הראשונית. בסה"כ התוצר קטן וגם הריבית ירדה. הירידה בתוצר מלווה בעלייה באבטלה, כי כדי לייצר פחות תוצר נדרשים פחות עובדים. ההשקעה במשק קטנה, כי הירידה הראשונה בעקומת ההשקעה גדולה מהעלייה בעקבות ירידת הריבית, כך שבסה"כ עקומת ההשקעה נמוכה יותר וגם התוצר קטן. לגבי הצריכה הפרטית, לא ניתן לדעת מה קרה לה, כי ירידת הריבית מגדילה אותה ואילו ירידת התוצר מקטינה את ההכנסה הפנויה, ולכן מקטינה אותה.

שאלה 7

להלן עקומות הצריכה הפרטית המתוכננת לכל רמה של תוצר של משק בשנה הקודמת (CA) ובשנה הנוכחית (CB). הצריכה הפרטית בשנה הקודמת מיוצגת על-ידי נקודה A ובשנה הנוכחית על-ידי נקודה B.

מה מהשינויים הבאים יכול להסביר את השינוי בצריכה הפרטית?

א. המסים קטנו והתוצר קטן.

ב. המסים עלו והתוצר קטן.

ג. שער הריבית עלה והתוצר קטן.

ד. שער הריבית עלה והתוצר גדל.

ה. שער הריבית ירד, אך לא ניתן לדעת כיצד השתנה התוצר.

הסבר:

שינוי בריבית גורם לתזוזה של כל העקומה. עלייה בריבית גורמת לירידה של כל העקומה וירידה בריבית לעלייה של העקומה.

מכיוון שהעקומה עלתה הרי שניתן להסביר את עליית העקומה על-ידי ירידה בריבית.

שינוי במסים גורם לתזוזה של כל העקומה. עלייה במסים גורמת לירידה של כל העקומה וירידה במסים לעלייה של העקומה.

מכיוון שהעקומה עלתה הרי שניתן להסביר את עליית העקומה על-ידי ירידה במסים.

שינוי בתוצר הוא שינוי על העקומה, שכן התוצר מופיע על הציר האופקי. ככל שהנקודה נמצאת ימינה יותר, כך התוצר גדול יותר. מכיוון שנקודה B נמצאת משמאל לנקודה A, הרי שהתוצר קטן.

שאלה 8

מנתוני החשבונאות הלאומית של משק פתוח עולה שבשנים האחרונות חלו בו השינויים הבאים:

• התוצר הלאומי גדל.

• הצריכה הציבורית גדלה.

• המסים נטו ירדו.

• החיסכון האישי לא השתנה.

• היבוא גדל והיצוא קטן.

מכאן ניתן להסיק, כי במשך שנים אלו:

א. לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה, ולא ניתן לקבוע מה קרה לצריכה הפרטית.

ב. ההשקעה קטנה, והצריכה הפרטית גדלה.

ג. ההשקעה גדלה, והצריכה הפרטית קטנה.

ד. ההשקעה קטנה, ולא ניתן לקבוע מה קרה לצריכה הפרטית.

ה. לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה, והצריכה הפרטית גדלה.

הסבר:

נתחיל בבדיקה לגבי השינוי בצריכה הפרטית.

ההכנסה הפנויה היא: $Yd = Y - T$ והיא גדלה כי לפני הנתונים התוצר גדל והמסים נטו קטנו.
ההכנסה הפנויה משמשת לצריכה פרטית ולחיסכון ולכן: $C = Yd - Sp$ והיא גדלה כי ההכנסה הפנויה גדלה והחיסכון האישי לא השתנה.
נבדוק האם ניתן לקבוע מה קרה להשקעה.

בשלב ראשון נבדוק את דוח מקורות ושימושים: $Y + (IM - X) = C + G + I$
בצד המקורות: התוצר גדל וגם עודף היבוא גדל (כי היבוא גדל ואילו היצוא קטן).
בצד השימושים: הצריכה הציבורית וגם הצריכה הפרטית גדלו.
לכן לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה.

בשלב שני נבדוק את דוח היווי הון: $S + (IM - X) = I$
עודף היבוא גדל.

החיסכון הציבורי הוא: $Sg = T - G$, ומכיוון שהמסים נטו ירדו והצריכה הציבורית גדלה, הרי שהוא קטן. כמו-כן נתון שהחיסכון האישי שלא השתנה, ולכן סך החיסכון במשק S קטן.
מכיוון שהחיסכון קטן ואילו עודף היבוא גדל, לא ניתן לקבוע מה קרה להשקעה.

שאלה 9

להלן מספר טענות לגבי הקשר שבין שער הריבית לבין השקעה במשק. איזו טענה נכונה?

- ככל שהריבית גבוהה יותר, התוצר גדול יותר, ולכן כדאי להשקיע יותר וההשקעה במשק תגדל.
- ככל שהריבית גבוהה יותר, כדאיות ההשקעה יורדת, ולפיכך ההשקעה במשק קטנה יותר.
- ככל שהריבית גבוהה יותר, כדאיות ההשקעה עולה, ולכן ההשקעה במשק גדולה יותר.
- ככל שהריבית נמוכה יותר, כדאי לפירמות להתייעל, ולפיכך ההשקעה במשק תהיה קטנה יותר.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

ככל שהריבית יותר גבוהה, עלויות המימון של הפירמות במשק גבוהות יותר ולכן כדאי פחות להשקיע וההשקעה במשק קטנה.

שאלה 10

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. כתוצאה מפרעון של אג"ח כמות הכסף גדלה ב-1%. בעקבות זאת:

- רמת המחירים תעלה ב-1% ולא יהיה שינוי בהרכב השימושים.
- רמת המחירים תעלה ב-1% והרכב השימושים ישתנה.
- רמת המחירים לא תשתנה וגם הרכב השימושים לא ישתנה.
- רמת המחירים תעלה ביותר מ-1% והרכב השימושים ישתנה.
- רמת המחירים תעלה בפחות מ-1% והרכב השימושים לא ישתנה.

הסבר:

תאור ההתרחשות: כמות הכסף גדלה -> כמות היתרות הריאליות גדלה -> היצע היתרות הריאליות זו ימינה -> הריבית יורדת -> עלייה בצריכה הפרטית ובהשקעה -> עלייה בביקוש המצרפי -> מכיוון שהמשק במצב המוצא בתעסוקה מלאה נוצר פער אינפלציוני, ולכן -> המחירים עולים -> היצע היתרות הריאליות קטן -> היצע היתרות הריאליות זו שמאלה -> הריבית עולה.

תהליך זה ימשך עד לסגירת הפער, אך מכיוון שהפער נוצר מירידה הריבית, הרי שהוא ייסגר כאשר הריבית תחזור לרמתה במצב המוצא. זה יקרה רק כאשר היתרות הריאליות, $\frac{M}{P}$, ישובו לרמתן במצב המוצא. מכיוון שכמות הכסף (M) גדלה ב-1%, הרי שגם רמת המחירים P חייבת לגדול באותו אחוז בדיוק. מכיוון שבשיווי המשקל החדש התוצר והריבית לא ישתנו, הרי שגם הצריכה הפרטית וההשקעה לא ישתנו, כלומר אין שינוי בהרכב השימושים.

שאלה 11

שוק הכסף נמצא במצב המוצא בשווי משקל. הציבור שינה את טעמו, והוא מעוניין עתה להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל שער ריבית. הבנק המרכזי מעוניין לפעול כדי להחזיר את הריבית למצב המוצא. איזה מהפעולות הבאות מתאימה?

א. ביצוע עירוי חיצוני חיובי.

ב. מכירת אג"ח לציבור.

ג. הפחתת הריבית המוניטרית.

ד. הפחתת יחס הרזרבה המינימלי.

ה. כל הפעולות לעיל אינן מתאימות.

הסבר:

השינוי בטעמי הציבור מתבטא בירידה של הביקוש לכסף ולכן בירידת הריבית. כדי להחזיר את הריבית לערכה במצב המוצא, הבנק המרכזי צריך לעשות פעולה שתעלה את הריבית. העלאת הריבית בחזרה ניתנת להשגה על-ידי נקיטה במדיניות מוניטרית מרסנת, כלומר פעולה שמקטינה את כמות הכסף ובכך מקטינה את היצע היתרות הריאליות והריבית עולה. פעולות א, ג ו-ד לא מתאימות כי הן מגדילות את כמות הכסף ולכן הריבית תרד עוד יותר.

שאלה 12

הנטייה השולית להוציא שווה ל:

א. שינוי בצריכה הפרטית הנובע מעלייה של שקל אחד בהכנסה הפנויה.

ב. שינוי בהשקעה הנובע מעלייה של שקל אחד בתוצר.

ג. שינוי בצריכה הפרטית ובחיסכון האישי הנובע מעלייה של שקל אחד בתוצר.

ד. יחס שבין תוצר שווי המשקל לבין הגודל האוטונומי (החותך) של הביקוש המצרפי.

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

הסבר:

הנטייה השולית להוציא שווה לסכום הנטיות השוליות להשקיע ולצרוך: $MPE = MPC + MPI$

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים על משק סגור (בש"ח):

$C = 600 + 0.6Y_d$: הצריכה הפרטית:

$I = 200 + 0.15Y$: ההשקעה:

$G = 500$: הצריכה הציבורית:

במצב המוצא הממשלה גובה מיסים בסכום הצריכה הציבורית והיא אינה משקיעה. כמו-כן, הניחו כי הצריכה הפרטית לא תלויה בריבית, וכי תוצר תעסוקה מלאה הוא 4,000 ש"ח.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את תוצר שיווי המשקל וסמנו אם המשק נמצא בשיווי משקל באבטלה או בתעסוקה מלאה.

ב. הממשלה מעוניינת להגדיל את הצריכה הציבורית ב- 100 ש"ח במימון מיסים. תארו את ההתרחשות במשק בעקבות יישום ההחלטה וחשבו מה יהיה השינוי בצריכה הפרטית ובהשקעה כתוצאה משינוי זה.

פתרון

סעיף א

הנטייה השולית להוציא היא: $MPE = MPI + MPC = 0.15 + 0.6 = 0.75$

המכפיל הוא: $K = \frac{1}{1-0.75} = 4$

הממשלה גובה מסים בגובה ההוצאה לצריכה ציבורית ולכן $T=500$

לפיכך, עקומת הצריכה הפרטית: $C = 600 + 0.6(Y - 500) = 300 + 0.6Y$

עקומת הביקוש המצרפי היא: $AD = C + I + G = 1,000 + 0.75Y$

התוצר של שיווי משקל: $Y^* = K \cdot A = 4 \cdot 1,000 = 4,000$

מכיוון שתוצר תעסוקה מלאה שווה לתוצר שיווי המשקל, הרי שהמשק נמצא בתעסוקה מלאה.

סעיף ב

הממשלה מגדילה את G ב- 100 וזה מעלה את הביקוש המצרפי ב- 100. בנוסף היא מגדילה את המסים ב- 100 וזה מוריד את עקומת הביקוש המצרפי ב- 100 כפול הנש"צ (0.6), כלומר ב- 60. בסה"כ הביקוש המצרפי עולה ב- 40 ונוצר פער אינפלציוני בגודל 40. כתוצאה מכך התהליך במשק הוא: המחירים עולים -> היצע היתרות הריאליות קטן (זו שמאלה) -> הריבית עולה -> ההשקעה יורדת, וזאת עד לסגירת הפער, כלומר עד שההשקעה תקטן ב- 40. הצריכה הפרטית תקטן ב- 60 בגלל עליית המסים (נתון שהיא לא תלויה בריבית) וההשקעה תקטן ב- 40 בגלל עליית הריבית.

לפי דוח מקורות ושימושים:

שימושים	מקורות
G עלתה ב- 100	Y ללא שינוי
C ירדה ב- 60	
I ירדה ב- 40	
סה"כ ללא שינוי	סה"כ ללא שינוי

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.05. הציבור החליט להפחית את כמות המזומן שבידו ב-100 ש"ח, ובמקביל הבנק המרכזי מכר אג"ח לציבור ב-70 ש"ח. כלכלנית טענה כי ההלוואות של הבנקים לציבור יגדלו ב-570 ש"ח. הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים.

הטענה נכונה

נימוק:

יחס הרזרבה הוא 0.05 ולכן מכפיל הפיקדונות = 20. הפחתת המזומן בידי הציבור ב-100 ש"ח מגדילה את הרזרבות של הבנקים בסכום זה. מכירת אג"ח לציבור בסכום של 70 ש"ח מקטינה את הרזרבות ב-70 ש"ח. כתוצאה משני השינויים, המב"צ קטן ב-100 והרזרבות גדלות ב-30. לפיכך העו"ש גדל ב-30 כפול מכפיל הפיקדונות (20) = 600 ש"ח. השינוי בהלוואות = לשינוי בעו"ש (600) – השינוי ברזרבות (30) = 570.

נכסים	התחייבויות
רזרבות - 30	עו"ש - 600
הלוואות - 570	
סה"כ 600	סה"כ 600

שאלה 15 (10 נקודות)

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. נתון כי הנטייה השולית לצרוך היא 0.7, הנטייה השולית להשקיע היא 0.1 ושהבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע. לקראת הבחירות הממשלה החליטה להגדיל את תשלומי העברה ב-100 ש"ח ולממן זאת על-ידי מכירת אג"ח לציבור. כלכלנית טענה כי כתוצאה מכך ההשקעה תגדל ב-35 ש"ח.

יש להציג חישובים.

הטענה נכונה

נימוק:

$$MPE = MPI + MPC = 0.1 + 0.7 = 0.8$$

הנטייה השולית להוציא היא: $MPE = MPI + MPC = 0.1 + 0.7 = 0.8$

$$K = \frac{1}{1-0.8} = 5$$

המכפיל הוא: $K = \frac{1}{1-0.8} = 5$

הגדלת תשלומי העברה מקטינה את המסים נטו ב-100 ש"ח. לפיכך הגודל האוטונומי של עקומת הצריכה הפרטית ושל הביקוש המצרפי (A) ישתנה ב:

$$\Delta C_0 = \Delta A = -MPC \cdot \Delta T = -0.7(-100) = 70$$

כלומר, עקומת הביקוש המצרפי עולה ב-70.

$$\Delta Y = K \cdot \Delta A = 5 \cdot 70 = 350$$

השינוי בתוצר: $\Delta Y = K \cdot \Delta A = 5 \cdot 70 = 350$

$$\Delta I = MPI \cdot \Delta Y = 0.1 \cdot 350 = 35$$

השינוי בהשקעה: $\Delta I = MPI \cdot \Delta Y = 0.1 \cdot 350 = 35$